

NEKA ISKUSTVA IZ BORBI ZA SLOBODU — PRILOG PUTEVIMA RAZVOJA I SARADNJE

Tema o saradnji i međuzavisnosti savremenog sveta je prilika da se iznesu i neka razmišljanja o jednom aspektu borbe za mir koji je potvrdila savremena društvena praksa. Radi se o mogućem širem značenju iskustava oslobodilačkih i revolucionarnih ratova protiv ugnjetavanja i agresije i to sa stanovišta izgradnje svog vlastitog puta razvoja.

Saradnja i međuzavisnost moguća je samo između jednako slobodnih, nezavisnih i ravnopravnih. Saradnja na svakoj drugoj osnovi vodi zavisnosti, eksploataciji i većem i manjem stepenu neslobode. Borbe za slobodu i ravnopravnost i njihovo očuvanje su otuda primarne pretpostavke i mira i saradnje.

Neravnopravni odnosi i duboke razlike u stepenu razvitka osnov su protivrečnosti savremenog sveta. Ta realnost ne pobuđuje samo duboke i opravdane emotivne reakcije. Ona je neodrživa, jer smo došli do stupnja razvoja na kome se svet više ne može i ne sme da lišava stvaralačkih potencijala kojima objektivno raspolaže. Nove krize koje potresaju svet u svojoj osnovi posledice su raskoraka, ali i nemoći da se on prevaziđe trenutnim snagama i tradicionalnim modelima njihovog angažovanja. Oni su uski da bi obuhvatili i pokrenuli sve ljudske resurse i moći koje u sebi sadrže. Njihova struktura i koncept su neretko protivurečivi konkretnim uslovima. Oni su, po svojoj društvenoj implikaciji, faktor koji ponekad prenosi i reprodukuje nova otuđenja.

Možda su upravo zato i oslobodilački i revolucionarni ratovi, kao opšti fenomen savremenog sveta, u vremenu eksplozija mogućnosti koje otvara savremeni naučno-tehnološki napredak, na svojevrsan način afirmisali i neke opšte karakteristike puteva borbe za progres.

Revolucionarni i oslobodilački ratovi novijeg vremena se karakterišu, pre svega, po tome što im je cilj bio izvojevanje i odbrana slobode. Oni su bili progresivni ne samo sa stanovišta vitalnih društvenih i nacionalnih interesa datog naroda već i sa stanovišta progressa u svetu uopšte. Na pozornici istorijskih zbivanja i u ukupni aktivni stvaralački potencijal sveta ulivale su se nove, oslobođene snage. One nose nove energije, nove ideje i bogatstvo novih različitih mogućnosti.

Sloboda nigde nije poklonjena. Za nju su se slabiji, nemoćniji, bedniji, zaostali, manje razvijeni, neuki i gladni — morali sami izboriti. To su postigli tek kada su postali jači od agresora i ugnjetača, kada su naraslom snagom svog svakovrsnog otpora, učinili neodrživim sistem ugnjetavanja i doveli ga do sloma. To su potvrdili revolucionarni i oslobodilački ratovi od Rusije 1918, pa preko Kine, Jugoslavije, Alžira, Kube, Vijetnama, Kambodže, Angole, itd.

Zajedničko u tim ratovima je bilo to što su vođeni protiv — po tradicionalnim merilima — daleko jačeg, opremljenijeg, organizovanijeg i obučenijeg ugnjetača, koji im je uskraćivao slobodu. Zajedničko im je, međutim, i to da ni međusobno nisu bili identični. Naprotiv, u mnogo čemu su se razlikovali. Ali su, svaki u svojim uslovima, razvili maksimalno moguće snage koje postaju odlučujući faktor oslobođenja i novih šansi ubrzanog razvoja. Postepenim osvajanjem strategijske premoći, koja konačno rezultira novim progresivnim društvenim kvalitetom, oni su dokazali svoju društveno-kreativnu vrednost.

To su bili tzv. nekonvencionalni ratovi. Vođeni su suprotno postojećim modelima ratne veštine. Do pobeđe se dolazilo neuobičajenim putevima. Njih odlikuje da su najbolje odgovarali konkretnim prilikama i omogućavali da se iskoriste objektivne prednosti. Trebalo je naći oblike koji najpotpunije mogu da razvežu i pokrenu najšire društvene snage, uključe snagu tradicije, mentaliteta, kulture, pozitivnog nasleđa. One su bile najpuniji izraz novih htenja i probuđene nacionalne i društvene svesti, sposobne da razviju takvu organizaciju, metode i načine vođenja oružane borbe i svenarodnog otpora i odbrane, koji će do maksimuma iskoristiti komparativne prednosti svog tla, raspoloživa sredstva, raspoloženje stanovništva i njegove sposobnosti i veštine. Istovremeno oni su stvarali prostor za njihovo usavršavanje, za izrastanje novih sposobnosti i ljudi, kao i za izgradnju jedne nove, društvenim ciljevima najširih slojeva podobne, strukture života i borbe, koja se materijalizuje kao sistem uređenja i organizacije novih društvenih odnosa i ukupnog političkog sistema nove države oslobođenog naroda.

Originalnost u ovim slučajevima je ono što u prvom planu pada u oči. Ne robovanje šemama, modelima i iskustvima drugih. To ne znači da tuđa rešenja nisu bila uvažavana. Naprotiv. No, ona su, i kada se radilo o sličnim opštim uslovima, mogla biti, pre svega, podstrek za vlastite procene i traženja onih formi koje će u datim posebnim i specifičnim uslovima biti upravo onaj najpogodniji oblik za maksimalnu širinu zahvata i intenzifikaciju akcija. A one su bile najintenzivnije i najefikasnije u meri u kojoj su odražavale stvarni društveni interes najširih krugova naroda i kao takve se i neposredno potvrđivale. To je i agresor vrlo dobro znao. Zato je njegov osnovni strateški cilj bio presecanje spona i integriteta — uslovno govoreći — između »tehnologije« borbe i otpora i mase naroda. Nešto što bi se moglo nazvati: pokušajem spolja da se razvije proces otuđenja progresivne oslobodilačke borbe i njenih snaga od najširih masa, da se suzi širina pokreta i da se dovede u izolaciju. U meri u kojoj agresor u tome nije uspevao, a to je, po pravilu, bilo tamo gde su platforma, organizacija i oblici borbe i odbrane bili svojevrsni, uslovima adekvatni, a time i originalni — on je doživljavao i poraz svoje strategije, agresije i ugnjetavanja.

Jedna od osnovnih opštih pouka i našeg NOR jeste da ovo iskustvo treba imati u vidu i pri izgradnji sistema odbrane oslobođenog naroda, tekovina njegove revolucije i samostalnog nezavisnog slobodnog razvoja. To se potvrdilo i u svim opasnostima bremenitim situacijama, koje su se u zadnje tri decenije nadvijale i na područje gde se nalazimo. Ovo iskustvo je zato ugrađeno i u temelje naše koncepcije opštenarodne odbrane.

U prilogu general-potpukovnika Steve Ilića, veoma argumentovano se ukazuje na to koliko trka u naoružanju otežava i usporava prosperitet sveta. Ovome bi se, u vezi sa iznetim razmišljanjima, mogla dodati još jedna stvar. Izvoz vojnih koncepata i njihovih sistema nosi krupne opasnosti, pogotovo ako se oni nekritički primaju i ako još ne postoje vlastite izgrađene koncepcije ili se napušta originalno borbeno iskustvo da bi se prihvatili strani modeli. Teorijski gledano, tu dolazi do slučaja ponašanja stranog modela u neadekvatnoj sredini sa svim njegovim posledicama. Praktična solucija ove teorije svodi se na to da se, ili mora menjati model prema merilima sredine, odnosno stvarati odgovarajući model, ili će taj strani model uticati da se menja sredina.

Sa stanovišta tema ovog skupa, principijelni smisao ovog pitanja je od višestrukog značaja. Pre svega, sve ono što u sferi neizbežnog i nužnog transfera tehnologije, pa i znanja, unosi u sredinu njoj neadekvatne elemente, usporava rast njenih originalnih razvojnih

komponentata, faktor je sužavanja mogućnosti optimalnog razvezivanja vlastitih stvaralačkih snaga i potencijalna je opasnost po njenu nezavisnost i slobodu. Drugo, razvoj vlastitih parametara tehnološkog razvitka, koji će uključivati i u punoj meri aktivirati realne komparativne ljudske i materijalne prednosti date sredine, bitna je pretpostavka kritičnog kriterijuma u procesu transfera, garancija očuvanja svoje originalnosti, a time i osnova prerastanja transfera u jednom pravcu u proces ravnopravne komplementarne razmene i saradnje. I treće, u ovim aspektima, nalazi se verovatno i ključ ubrzanog optimalnog rasta, koji će to biti, ako maksimalno i na najadekvatniji način u datim uslovima pokrene sve objektivne resurse, što je od opšteg značaja i za progres u svetu. I, najzad, u tome se nalaze i kriteriji prilaza rešavanju vitalnih pitanja obezbeđenja stvarne nezavisnosti i samostalne, ravnopravne egzistencije i slobode akcije, kao što su vlastiti put razvitka, unutrašnje društveno i političko uređenje i zaštita i odbrana svog integriteta i svoje sudbine.